

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Добринка Парушева, ПУ “Паисий Хилендарски”, ФИФ / Институт за балканистика с Център по тракология, БАН

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен *доктор* на Николай Илиев Иванов на тема *Френските католически училища в Османската империя (1835-1923)*

Текстът на Николай Иванов *Френските католически училища в Османската империя (1835-1923)* се състои от увод, пет глави, заключение, приложения и библиография, с общ обем от 210 (нестандартни) страници. Авторът си е поставил за цел да проследи „[...] основните насоки на процесите на изграждане и разпространение на френските католически учебни институции в рамките на султанска Турция от средата на 30-те години на XIX в. до началото на Първата световна война и да се очертае ролята им за утвърждаване на културните интереси на западната държава в района на Източното Средиземноморие, както и значението им за формиране на високо образована прослойка в модернизирания се многонационална империя.“ (с. 7-8)

Дисертацията предлага голямо богатство от данни, извлечени от архивни и публикувани документи и представени като е следван не хронологично-проблемен, както смята авторът, а по-скоро хронологично-географски принцип: след първата глава, която проследява мястото на Франция и католическото образование в Османската империя през периода 1835-1923, останалите четири разглеждат присъствието на френски католически ордени и мисии и създадените от тях учебни заведения съответно в Истанбул (гл. 2), Тракия и Македония (гл. 3), Мала Азия (гл. 4) и Сирия, Палестина, Ливан и Месопотамия (гл. 5). Именно този широк географски обхват и събраните и изложени данни за всички тези региони е основният принос на този текст, в който създаването и начина на функциониране на френските католически учебни институции в Османската империя са проследени скрупулъзно.

Има обаче някои въпроси, които са засегнати твърде бегло в дисертацията, а заслужават, според мен, по-задълбочен анализ. Например, дали има съперничество между френските католически мисии и другите актьори на образователната сцена в империята, т.е. с кого се съизмерват или съревновават те, ако се съревновават с някого –

с институциите, създавани от мюсюлмани, от православни християни или от идващите също от Запад протестанти? Изложените факти за лазаристите и тяхната дейност в Македония показват успех и в селата в региона, докато в другите провинции на империята мисиите са разположени предимно в градове. Това е един аспект от дейността на френските католически училища, който също заслужава допълнително внимание. Освен това на отделни места в работата се споменават светските френски училища (едно от медицинските, лицея в Галата, търговското училище в Солун и т.н.), но не се дискутира въпроса каква е ролята на френските католически мисии от гледна точка на общата политика на Франция в Османската империя.

Бих направила и няколко конкретни забележки и препоръки към дисертанта:

1. Прави впечатление липсата на обосновка за хронологическия обхват на темата. Дори, както е видно от цитата, на който се позовавам в началото на това становище, при формулирането на целта той е представен по начин, различен от този в заглавието.
2. Използването на „султанска Турция“, а на много места в текста и само „Турция“ е неоправдано и некоректно за периода на съществуване на Османската империя.
3. Начинът на цитиране не допринася за добиване на вярно впечатление за собствените приноси на автора – имам предвид струпването на множество източници в една бележка, при това от различен характер (както изследвания, така и периодика или архивни материали). Напр. бележките на с. 10-11, с. 31, с. 51, но и много други. На доста места в заглавията на френски език има грешки.
4. Препоръчвам на Николай Иванов при бъдещи занимания с темата да обърне внимание на някои незабелязани заглавия, които могат да му бъдат от полза: по-общите François Roche and Bernard Piniau, *Histoires de diplomatie culturelle des origines à 1995* (Paris: La documentation française, 1995) и Raïa Zăimova, *Aux sources de l'histoire balkanique et l'impact francophone* (Istanbul: Les Éditions ISIS, 2012); по-близките до темата Pierre Corcket, *Les Lazaristes et les Filles de la Charité au Proche-Orient, 1783-1983* (Beirut: Maison des Lazaristes, 1983) и Nadia Danova, *Les écoles catholiques et la modernisation de la société bulgare: le cas des écoles d'Andrinople.* – *Revue des études sud-est européennes*, 1-4, 2011, p. 243-62, както и преведената на български книга на Ален Фльори, *Един френски колеж в България. „Св. Августин“, Пловдив, 1884-1948* (София: ЛИК, 2003).

В заключение смятам, че изложеният изворов материал и съпътстващите го таблици и графики, както и използваната литература предлагат обобщаваща картина на създаването и функционирането на френските католически училища в Османската империя, с каквато до този момент българската историография не разполагаше. Може да се каже, че дисертантът отваря една полезна страница от историята на католическите мисии в Леванта и предлаганото от тях образование. Представеният Автореферат отразява коректно съдържанието на дисертацията и приносите на докторанта. Поради това давам положителна оценка за представената дисертация и предлагам на почитаемото научно жури при успешна защита да присъди образователната и научна степен *доктор* на Николай Илиев Иванов в област на висше образование: хуманитарни науки, професионално направление: 2.2. история и археология.

23 декември 2014

Пловдив

Д. Парушева